

Володимир Миколайович БАБАЄВ

доктор наук з державного управління, професор, ректор,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

ORCID ID: 0000-0002-4638-5263

E-mail: babaev@kname.edu.ua

Марія Костянтинівна СУХОНОС

доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ORCID ID: 0000-0002-7246-8740

E-mail: sukhonos.maria@gmail.com

Олена Володимирівна ДИМЧЕНКО

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва та бізнес
адміністрування, Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

ORCID ID: 0000-0001-8817-2517

E-mail: dymchenkoov@gmail.com

Олексій Юрійович ПАЛАНТ

доктор економічних наук, доцент кафедри підприємництва та бізнес адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ORCID ID: 0000-0001-8178-6874

E-mail: conductor.kh@gmail.com

Ольга Олександрівна РУДАЧЕНКО

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнес
адміністрування, Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

ORCID ID: 0000-0001-9597-5748

E-mail: polkin87@ukr.net

**ДІАГНОСТИКА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Бабаєв В.М., Сухонос М.К., Димченко О.В., Палант О.Ю., Рудаченко О.О. Діагностика та дослідження особливостей соціально-економічного розвитку регіонів на національному рівні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Том 6. № 4. С. 182–191.

Анотація

Значна диференціація регіонів, територіальні диспропорції як в структурі економіці, так і в розвитку соціальної інфраструктури і рівні доходів населення, зумовлюють не тільки різні вихідні показники для формування стратегій соціально-економічного розвитку регіонів України, але, незважаючи на загальнодержавні цілі і пріоритети, різні першочергові завдання регіональної політики на національному рівні. Таким чином, за наявності позитивних тенденцій у розвитку України лишається ще багато не вирішених проблем, пов'язаних з необхідністю забезпечення подальшого зростання соціальних та економічних показників розвитку країни, а також зі зниженням міжрегіональних диспропорцій. Нинішня ситуація з економічним та соціальним розвитком регіонів переконує у необхідності інвестиційної привабливості регіональних систем як важливої складової державної політики на національному рівні.

© Володимир Миколайович Бабаєв, Марія Костянтинівна Сухонос, Олена Володимирівна Димченко, Олексій Юрійович Палант, Ольга Олександрівна Рудаченко, 2022

Метою статті є формування методології діагностики та дослідження особливостей соціально-економічного розвитку регіонів на національному рівні, що дасть можливість дослідити регіональну диференціацію. Так, результати аналізу можуть бути використані органами державної влади в практиці розробки та реалізації регіональних соціально-економічних програм і проектів коригування рівня розвитку регіонів на рівні держави. Отже, головним завданням регіональної соціально-економічної політики залишається підвищення конкурентоспроможності регіонів, зміцнення та ефективне використання їхнього ресурсного потенціалу та підвищення інвестиційної привабливості. Для цього насамперед необхідно здійснити реструктуризацію та диверсифікацію економіки більшості регіонів, проводити обґрунтовану і послідовну регіональну інноваційну політику, розбудовувати та модернізувати інфраструктуру регіонів, запровадити дієві механізми сприяння розвитку середнього та малого підприємництва в регіонах. Реалізація ефективної регіональної соціально-економічної політики буде можливою лише за умови спільної й погодженої діяльності центральних, регіональних і місцевих органів влади, яка може бути досягнута за рахунок впровадження алгоритму, що відображає загальну методологію діагностики та дослідження особливостей соціально-економічного розвитку регіонів на національному рівні.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, регіони, національний рівень.

Volodymyr BABAIEV

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Rector,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Maria SUKHONOS

Doctor of Technical Sciences, Professor, Vice-Rector for Research,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Olena DYMCHENKO

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Entrepreneurship and Business
Administration, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Oleksii PALANT

Doctor of Economics, Associate Professor of Entrepreneurship and Business Administration
Department, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Olga RUDACHENKO

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Entrepreneurship
and Business Administration Department, O.M. Beketov National University of Urban
Economy in Kharkiv

**DIAGNOSIS AND RESEARCH OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT PECULIARITIES OF
REGIONS AT THE NATIONAL LEVEL**

Babaiev V., Sukhonos M., Dymchenko O., Palant O., Rudachenko O. Diagnosis and research of socio-economic development peculiarities of regions at the national level. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2021. Volume 6. № 4, pp. 182–191.

Abstract

Significant differentiation of regions, territorial disparities both in the structure of the economy and in the development of social infrastructure and income levels, determine not only different baselines for the formation of strategies for socio-economic development of Ukraine, but, despite national goals and priorities, they define different priorities for regional policy at the national level. Thus, in the presence of positive trends in Ukraine's development, there are still many unresolved issues related to the need to ensure further growth of social and economic indicators of the country's development, as well as reducing interregional disparities. The current situation with the economic and social development of the regions proves the need for investment attractiveness of regional systems as an important component of public policy at the national level. The purpose of the article is to form a methodology for diagnosing and studying the features of socio-economic development of regions at the national level, which will allow to explore regional differentiation. The results of the analysis can be used by public authorities in the practice of developing and implementing regional socio-economic programs and projects to adjust the level of regional development at the state level. Therefore, the main task of regional socio-economic policy is to increase the

competitiveness of regions, strengthen and use their resource potential effectively and increase investment attractiveness. To do this, first of all, it is necessary to restructure and diversify the economy of most regions, pursue sound and consistent regional innovation policy, build and modernize regional infrastructure, introduce effective mechanisms to promote small and medium enterprises in the regions. Implementation of effective regional socio-economic policy will be possible only if joint and coordinated activities of central, regional and local authorities, which can be achieved through the introduction of an algorithm that reflects the general methodology for diagnosing and researching socio-economic development of regions at the national level.

Keywords: socio-economic development, regions, national level.

JEL classification: P25; R11

Вступ

Значна диференціація регіонів, територіальні диспропорції як у структурі економіки, так і в розвитку соціальної інфраструктури і рівні доходів населення, зумовлюють не тільки різні вихідні показники для формування стратегій соціально-економічного розвитку регіонів України, але й, незважаючи на загальнодержавні цілі і пріоритети, різні першочергові завдання регіональної політики на національному рівні.

Таким чином, при наявності позитивних тенденцій у розвитку України лишається ще багато невирішених проблем, пов'язаних з необхідністю забезпечення подальшого зростання соціальних та економічних показників розвитку країни, а також зі зниженням міжрегіональних диспропорцій. Нинішня ситуація з економічним та соціальним розвитком регіонів переконує у необхідності інвестиційної привабливості регіональних систем як важливої складової державної політики на національному рівні.

Діагностикою та дослідженням особливостей соціально-економічного розвитку регіонів займається велика кількість науковців. До них можна віднести як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, а саме: А.І. Амоша [6], О.Г. Білорус [2], В.М. Горбик [3], Л.С. Гур'янова [7], Т.С. Клебанова [13], Б.М. Данилишин [4], А.Г. Топчієв [14], А.О. Полинєв [9] та інші. Проте, науковці мають певні розбіжності стосовно єдиної методології показників, що формують соціально-економічний розвиток регіонів та їх особливостей, що і робить дослідження особливо актуальним.

Формулювання цілей статті

Метою статті є формування методології діагностики та дослідження особливостей соціально-економічного розвитку регіонів на національному рівні, що дасть можливість дослідити регіональну диференціацію. Так, результати аналізу можуть бути використані органами державної влади в практиці розробки та реалізації регіональних соціально-економічних програм та проєктів коригування рівня розвитку регіонів на рівні держави.

Виклад основного матеріалу

Діагностика та дослідження включає оцінювання рівня соціально-економічного розвитку регіону, його спеціалізації й комплексності розвитку продуктивних сил, їх ефективності, а також дослідження регіональних ринків товарів і послуг, праці, фінансових структур, рівнів інвестицій та інновацій. Важливим є також аналіз особливостей населення, оцінювання природно-ресурсного, наукового і виробничого потенціалів, рівня розвитку і розміщення інфраструктури, екологічної безпеки.

Стратегія розвитку є стратегічним планом розвитку регіону, що визначає цілі, завдання, пріоритети, напрями сталого економічного і соціального розвитку [10].

Забезпечення збалансованого регіонального розвитку вимагає оцінки реальної ситуації. Для цього необхідна методика, що дозволяє визначити рівень і динаміку розвитку окремих регіонів. Міжнародні організації, а також країни користуються різними показниками для оцінки регіонального розвитку [5, 8, 11, 13].

Справедливо буде зауважити, що спроби створення подібної методики робилися неодноразово, проте вони мали цілу низку недоліків. Серед основних недоліків даних

ISSN 2415-8453. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2021 рік. Том 6. № 4.

методик слід виділити: недостатній обсяг або точність інформативної бази для розрахунків; обмежена репрезентативність отриманих результатів; похибки в способах вибору та обробки даних [5, 8, 11, 13].

Існуючі методичні основи оцінки диференціації регіонів загалом ґрунтуються на таких основних підходах :

- побудова рейтингів (комплексних оцінок) регіонального розвитку;
- використання методів дослідження нерівності в доходах (крива Лоренца);
- коефіцієнт Джині;
- використання будь-якого класичного індикатора з арсеналу математичного апарату;
- статистики, що застосовується для оцінки розкиду (розсіювання) компонент вектору;
- від середнього значення – дисперсії, середньоквадратичного відхилення, коефіцієнту варіації та ін.

На основі системи показників, які включені в ту чи іншу методику, можна комплексно провести аналіз соціально-економічного рівня розвитку певного регіону або визначити реальну модель регіонального стану.

Враховуючи результати узагальнення існуючих методологічних підходів, доцільно впровадити наступний алгоритм дій для проведення початкового етапу моніторингового дослідження (рис. 1):

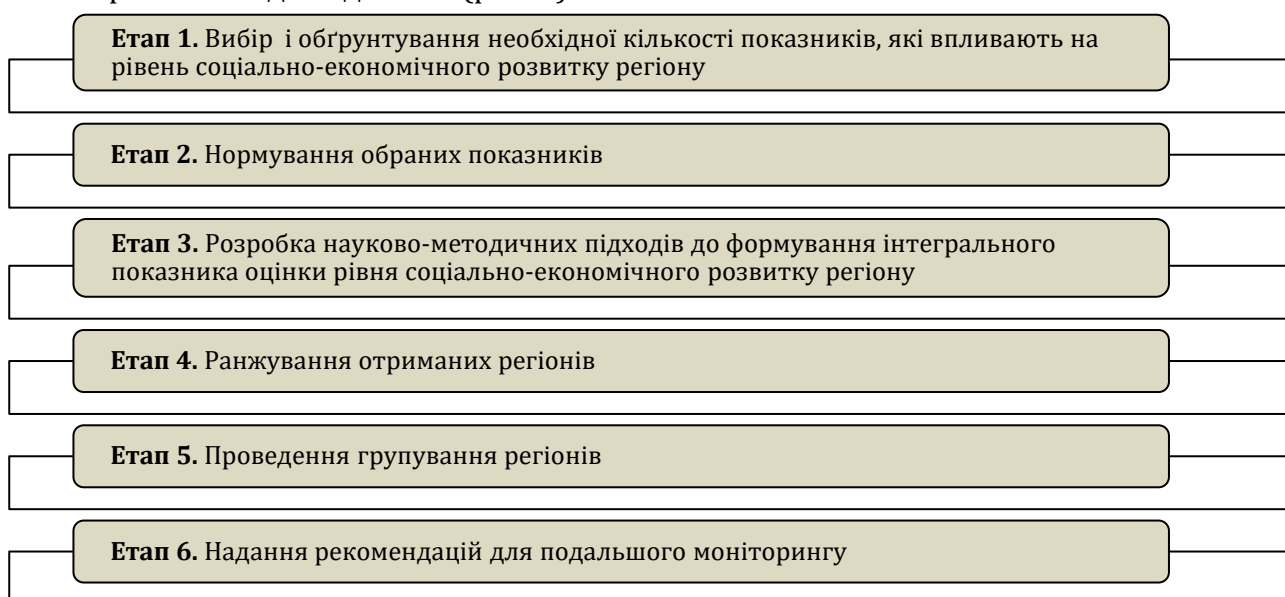

Рис. 1. Алгоритм дій для проведення початкового етапу моніторингового дослідження регіонів

До основних принципів оцінки соціально-економічного рівня регіону відносять:

- комплексність оцінки, забезпечує облік найважливіших складових рівня соціально-економічного розвитку суб'єктів України;
- системність оцінки, що припускає відстеження взаємозв'язків базових показників та використання впорядкованої структури приватних та інтегральної характеристик регіонального розвитку;
- забезпечення репрезентативності показників для оцінки основних аспектів соціально-економічного розвитку; найбільша адаптація системи використовуваних індикаторів до можливостей існуючої статистичної звітності.

У рамках підходу до оцінки рівня соціально-економічної диференціації регіону в роботах [5, 8, 11] обґрунтовано необхідність інтегральної оцінки, що передбачає порівняльний аналіз загального рівня економічного та соціального розвитку регіонів.

Варто зазначити, що при такій побудові методологічного дослідження варто враховувати і сукупність приватних показників, які характеризують дані індикатори:

- загальний рівень економічного розвитку регіону – середньодушові обсяги валового регіонального продукту, накопиченого основного капіталу, обороту роздрібною торгівлі та платних послуг населенню, щільність автомобільних доріг із твердим покриттям, скоригована з урахуванням фактичної щільності населення, рівень забезпеченості міського населення телефонним зв'язком, середньодушовий рівень виробництва продукції малими підприємствами, середня тривалість життя населення;

- стан найважливіших галузей матеріального виробництва – середньодушові обсяги виробництва промисловості та сільського господарства, промислових товарів споживчого призначення, будівельних підрядних робіт;

- фінансове становище регіону – результати фінансової діяльності підприємств галузей економіки, що враховують сукупні розміри їх прибутку і збитків, рівень заборгованості по заробітній платі, середньодушові власні доходи територіальних бюджетів, ступінь бюджетної самостійності регіонів за часткою їх власних бюджетних доходів;

- інвестиційна активність – середньодушові обсяги інвестицій в основний капітал окремо з позабюджетних і бюджетних джерел, масштаби житлового будівництва, обсяги іноземних інвестицій;

- рівень і диференціація доходів населення – середньодушові грошові доходи населення, співвідношення середніх розмірів заробітної плати і пенсії до розмірів прожиткового мінімуму відповідно до працездатного населення і пенсіонерів, частка населення з доходами нижче величини прожиткового мінімуму;

- зайнятість населення та стан ринку праці – рівень зареєстрованого і загального безробіття, характеристики ступеня напруженості ринку праці, що враховують чисельність незайнятого економічно активного населення, кількість вільних робочих місць (вакансій), загальну чисельність зайнятих в економіці;

- стан найважливіших галузей соціальної сфери – рівень забезпеченості місцями дітей у дошкільних установах, випуску фахівців вищими та середніми спеціальними навчальними закладами, забезпеченість населення лікарями та амбулаторно-поліклінічними закладами;

- екологічна ситуація в регіонах – питомі викиди речовин, що забруднюють атмосферне повітря від мобільних і стаціонарних джерел, середньодушові обсяги утворення токсичних відходів, ступінь уловлювання речовин, що забруднюють атмосферне повітря;

- міжнародна економічна активність в регіонах – середньодушові обсяги прямих та портфельних накопичених іноземних інвестицій, обсяг експорту продукції, виробництво продукції підприємствами за участю іноземного капіталу.

Разом з цим даний підхід передбачає розрахунок індексу реального добробуту регіону, який, на думку А.О. Полинева [9], є інтегральною характеристикою рівня соціально-економічного розвитку:

$$I_i^{PB} = \left(\frac{BPD_i - \Phi\Pi_i}{H_i} \right) / \left(\frac{\sum_i BPD_i - \sum_i \Phi\Pi_i}{\sum_i H_i} \right) \quad (1)$$

де I_i^{PB} – індекс реального економічного добробуту регіону i ;

BPD_i – сукупний валовий дохід регіону i ;

$\Phi\Pi_i$ – загальний нетто-обсяг державної фінансової допомоги регіону i ;

H_i – чисельність населення регіону i .

Таким чином, реалізація даного підходу дозволяє визначити узагальнюючий показник – індекс відносної динаміки регіонального розвитку, ґрунтуючись на значеннях якого можливо ранжувати регіони за рівнем соціально-економічної диференціації.

При дослідженні соціального напрямку потенціалу регіональних систем використовують два підходи: аналітичний та методичний (табл. 1).

Таблиця 1. Методики аналізу потенціалу регіональних систем

<i>Аналітичний підхід</i>	
Методи і підходи	Розрахункові показники
Індекс людського розвитку	Індикатор рівня життя
Методика об'єктивної оцінки ступеня господарського розвитку регіонів	Добробут і рівень життя населення
Метод головних компонент	Рівень матеріального виробництва та соціальної інфраструктури
<i>Методичний підхід</i>	
Шкально-бальний метод побудови	Рівень соціального стану населення
Факторний аналіз	Синтезовані соціальні індикатори
Методика оцінки соціального стану регіону	Індикатори добробуту, рівня життя і розвитку населення
Індекс умовної життєдіяльності	Життєдіяльність регіону
Оцінка динаміки соціальних процесів	Індикатори розвитку регіону

Для проведення оцінки соціально-економічного стану регіону активно використовують методи багатовимірного статистичного аналізу, серед яких виділяють метод ромбів, метод індексу розвитку людського потенціалу і регіональний індекс розвиненості.

Метод «ромбів» розвиненості, який використовується Світовим Банком, полягає в порівнянні двох регіонів за кількома показниками [12].

В основу беруться чотири соціально-економічних показника: національний валовий продукт на одного жителя, доступність питної води, передбачувана тривалість життя новонароджених і кількість зареєстрованих школярів початкової школи. Всі регіони розділені на чотири групи в залежності від рівня доходів:

1. З низьким, з рівнем нижче середнього.
2. З рівнем вище середнього
3. З високим рівнем доходів.

Засобом порівняння є середній показник по групі регіонів.

На рисунку 2 представлено порівняння регіону А і регіону Б між собою із середнім показником [12].

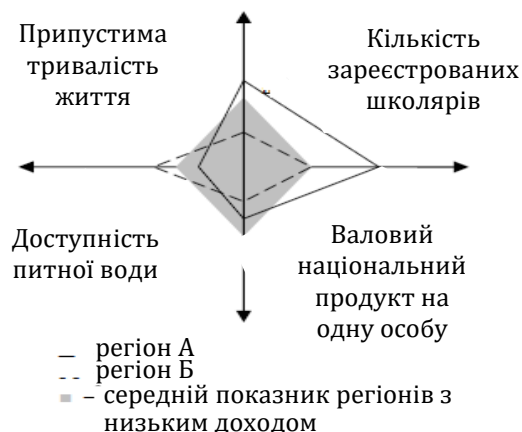

Рис. 2. Порівняння двох регіонів за методом «ромбів»

Метод «ромбів» має на увазі, що всі чотири параметри порівняння мають однаковий вплив на розвиток, однак насправді ступінь впливу окремих параметрів може розрізнятися. Економічний рівень країни має більший вплив на розвиток, ніж рівень корупції або рівень розвиненості інфраструктури. Іншими словами, метод «ромбів» не має на увазі використання питомої ваги факторів, що впливають на розвиток регіону.

Організація Об'єднаних Націй використовує індекс розвитку людського потенціалу [12]. Результатом цього методу є індекс, значення якого досить легко порівняти по всіх регіонах світу. За індексом можна впорядкувати регіони і побачити

перевагу одного регіону над іншим. Критерієм у цьому методі є не середнє значення, як було в попередньому методі, а досягнення єдиної прийнятої мети в кожній сфері регіону.

Метод дуже практичний і досить зручний, тому що не потрібно вважати середнього значення серед факторів регіонів [1]. Індекс розраховується з урахуванням наступних факторів:

- тривалість життя;
- рівень освіти;
- питома вага студентів в країні;
- питома вага дорослих людей, які вмiють читати і писати;
- ВВП на душу населення, враховуючи паритет купівельної спроможності в дол. США.

Для того, щоб можна було порівняти методики розвитку регіонів, запропонована таблиця 2.

Виходячи з теорій всіх методик, можна сказати, що в кожній з них є свої недоліки. Це пояснюється тим, що кожна методика була розроблена для своїх цілей. ООН використовує методику індексу розвитку людського потенціалу для оцінки його розвитку. Отже, цей індекс містить у собі фактори, які допомагають визначити стан народу в регіоні на даний момент часу. У даному випадку використовується методика досягнення мети. Міжнародний банк використовує метод «ромбів» – наочний і зручний. Але якщо необхідно порівняти безліч регіонів, то метод стає складним і непрактичним. Регіональний метод містить у собі співвідношення регіону до групи регіонів, але методика складна і пов'язана з додатковими розрахунками. В Україні немає єдиної методики оцінки регіонального розвитку. Існує ціла система різних неузгоджених показників, яка головним чином базується на методі рангів [13].

Таблиця 2. Порівняння методик соціально-економічного розвитку регіонів

Показник	Метод ромбів	Індекс розвитку людського потенціалу	Регіональний індекс розвиненості	Метод РФ
Кількість показників	4	3	8	20
Еластичність фактору у розрахунках	4	3	2	1
Порівняння	З середнім значенням між собою	З ціллю	З середнім значенням	З середнім значенням
Оцінка складності розрахунку індексу за рангом	3	4	1	2
Облік питомого фактору	Не враховується	Враховується	Враховується	Не враховується

За наведеними показниками розраховуються рейтингові оцінки соціально-економічного потенціалу регіонів. Розрахунок відносних показників соціально-економічного потенціалу регіону проведено з використанням формул:

$$q_i = \frac{P_{регi}}{P_{укрi}} \quad (2)$$

$$q_i = \frac{P_{укрi}}{P_{регi}} \quad (3)$$

де $P_{регi}$ - значення i -го показника соціально-економічного потенціалу для регіону (області), що оцінюється;

$P_{укрi}$ - значення i -го показника соціально-економічного потенціалу для України;

q_i - відносний i - i показник соціально-економічного потенціалу регіону.

Якщо збільшення показника свідчить про підвищення рівня соціально-економічного потенціалу, застосовується формула (2). Якщо збільшення показника відповідає зниженню рівня соціально-економічного потенціалу, розрахунок здійснюється за формулою (3).

Розрахунок рейтингової оцінки соціально-економічного потенціалу регіону як добуток його відносних показників розраховується за формулою:

$$R_{рег} = \prod q_i \quad (4)$$

де $R_{рег}$ - рейтингова оцінка соціально-економічного потенціалу регіону,
 n - кількість відносних показників соціально-економічного потенціалу, які задіяні в розрахунку рейтингової оцінки.

У сучасних умовах регіональні програми мають виконувати роль активного методу регулювання ринкової економіки, інтеграції державних, колективних, індивідуальних інтересів і відносин, мобілізації зусиль для проведення активної регіональної політики. Регіональні цільові програми, якщо вони, звичайно, виконуються, – це інструмент прямого впливу держави на формування ринкової економіки того чи іншого регіону, забезпечення принципів саморегулювання і цілеспрямованості в його розвитку.

Таким чином, можемо зробити висновок, що в світі не існує єдиної універсальної методики визначення рівня розвиненості регіону. Тому для оцінки регіональної розвиненості у кожному випадку необхідно брати до уваги специфіку поставлених цілей і особливості розвитку регіонів [8, 11, 13].

У роботі для якісного дослідження динаміки регіонального розвитку України пропонується наступні макроекономічні індикатори економіки:

- x1 - обсяг роздрібного товарообігу;
- x2 - динаміка середньомісячної заробітної плати;
- x3 - кількість населення;
- x4 - ВВП у розрахунку на одну особу;
- x5 - зайняте населення;
- x6 - розподіл обсягів імпорту товарів;
- x7 - індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року);
- x8 - безробітне населення;
- x9 - індекси сільськогосподарського виробництва;
- y1 - інвестиції в основний капітал;
- y2 - приріст населення;
- y3 - валовий регіональний продукт;
- y4 - введення в експлуатацію житла, тис.м² загальної площі;
- y5 - розподіл обсягів експорту товарів.

Дані показники є одними з найбільш значущих в управлінському макроекономічному аналізі в силу своєї індикації як поточного, так і прогнозованого стану національної економіки. Вихідні статистичні дані вибрані таким чином, щоб можна було отримати оцінки як за тривалий період часу, так і на короткострокових етапах розвитку економіки.

Джерелами інформації, необхідної для проведення зазначеної оцінки, є: річна статистична звітність Державного служби статистики України та матеріали, отримані від оцінки й аналізу регіонів України в ході здійснення моніторингу та розробки прогнозів регіонального розвитку.

Отже, формування міжрегіональної політики розвитку із сильними сусідами за допомогою інтенсифікації міжрегіонального економічного співробітництва розглядається як один зі способів активізації економічної діяльності у регіонах з низьким рівнем СЕР. Саме така методологія дозволяє враховувати взаємозв'язки та взаємозалежності між регіонами, забезпечувати високий рівень їх конкурентоспроможності за рахунок координації, ефекту охоплення. Для органів влади такий підхід дає змогу спрогнозувати результати та ефективність заходів, спрямованих на розвиток регіону.

Для досягнення максимальної ефективності така методологія повинна бути формалізованою і законодавчо закріпленою, зокрема щодо визначення об'єктів підтримки, джерел фінансування проєктів, але при цьому володіти достатньою

гнучкістю і видозмінюватись залежно від зміни умов функціонування. Результативність такого алгоритму (рис. 1) залежатиме від наступних внутрішніх факторів: цілеспрямованість і системність у діях органів влади всіх рівнів, абстрагованість від політичних факторів, масштаби і джерела фінансування проєктів, рівень інвестиційної привабливості регіону чи його частини, відповідність обраних напрямів і заходів, що реалізуються, тенденціям розвитку країни загалом, стан законодавчої бази.

Отже, запропонований алгоритм та проаналізована методологія дозволяє конкретизувати і деталізувати оцінку розвитку регіонів, враховуючи національний рівень. Дана методологія дозволяє провести оцінку соціального та економічного розвитку. Її особливість полягає в поглибленому аналізі та візуалізації даних, а також їх оцінка в порівнянні.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, головним завданням регіональної соціально-економічної політики залишається підвищення конкурентоспроможності регіонів, зміцнення та ефективного використання їхнього ресурсного потенціалу та підвищення інвестиційної привабливості. Для цього насамперед необхідно здійснити реструктуризацію та диверсифікацію економіки більшості регіонів, проводити обґрунтовану і послідовну регіональну інноваційну політику, розбудовувати та модернізувати інфраструктуру регіонів, запровадити дієві механізми сприяння розвитку середнього та малого підприємництва в регіонах.

Реалізація ефективної регіональної соціально-економічної політики буде можливою лише за умови спільної й погодженої діяльності центральних, регіональних і місцевих органів влади, яка може бути досягнута за рахунок впровадження алгоритму, що відображає загальну методологію діагностики та дослідження особливостей соціально-економічного розвитку регіонів на національному рівні.

Список літератури

1. Барановський М. Соціальна інфраструктура депресивних аграрних територій : регіональні відмінності, методи вивчення, особливості розвитку (на прикладі Поліського економічного району). *Вісник ТНЕУ*. 2007. № 2. С. 124-134.
2. Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г. Глобалізація і безпека розвитку : монографія / О. Г. Білорус, ; [авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус]. Київ : КНЕУ, 2001. 736 с.
3. Горбик В. М. Кластеризація регіонів у державному управлінні їх природно-економічним потенціалом. *Держава та регіони*. 2018. №3. С. 57- 62.
4. Данилишин Б. М., Клиновий Д. В., Пепа Т. В. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб., Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. 688 с.
5. Інтернаціоналізація підприємництва та потенціал конкурентоспроможності регіонів. В. М. Бабаєв, М. К. Сухонос, О. В. Димченко, О. О. Рудаченко, Ю. О. Тараруєв. *Комунальне господарство міст. Сер.: Економічні науки*. 2020, Вип. 7(160). С. 2-10.
6. Людський капітал регіонів України в контексті інноваційного розвитку : [монографія] / В. П. Антонюк, О. І. Амоша, Л. Г. Мельник та ін. ; НАН України. Ін-т економіки промисловості. Донецьк, 2011. 308 с.
7. Клебанова Т. С., Гурьянова Л. С., Сергиенко Е. А., Гончаренко Г. С. Модель анализа асимметрии регионального развития. *Проблемы экономики*. 2012. № 2. С. 27-33.
8. Клебанова Т.С., Рудаченко О.О., Панасенко О.В. Побудова інтегральних показників соціально-економічного розвитку країни (регіону). *Приазовський економічний вісник. Електронний науковий журнал*. Вип. 2(25). 2021 С. 19-23. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/6.pdf
9. Полинев А.О. Межрегиональная экономическая дифференциация. Методология анализа и государственного регулирования. Москва. OZON.RU. 2003. 207 с.
10. Постанова КМУ «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>
11. Рудаченко О.О. Особливості соціально-економічного розвитку країни в сучасних умовах. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія : Економічні науки*. Хмельницький : [Б. в.], 2019. № 2. Т. 1 (268). С. 224-228.
12. Світовий банк. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

13. Сценарные модели сбалансированного социально-экономического развития регионов: монография / Т. С. Клебанова, О. В. Мозенков, Л. С. Гурьянова, Л. А. Чаговец, А. С. Ястребова, О. В. Никифорова. Бердянск: Ткачук А. В., 2013. 327 с.
14. Топчієв О.Г., Яворська В.В. Методологічні та методичні проблеми регіоналізації України. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Районування економічного простору України: питання методології і практики (зб. наук. праць. Інститут регіональних досліджень). Львів, 2010. Вип. 5 (85). С. 32-45.

References

1. Baranovs'kyj, M. (2007). «Social infrastructure of depressed agricultural areas: regional differences, methods of study, features of development (on the example of Polissya economic region)». *Visnyk TNEU*. no. 2, pp. 124-134.
2. Bilorus, O. H., Luk'ianenko, D. H. (2018). *Hlobalizatsiia i bezpeka rozvytku*. [Globalization and security of development]. Bilorus O. H., ; [in Bilorus, O. H. (ed.)]. KNEU. Kyiv. Ukraine.
3. Horbyk, V. M. (2018). «Clustering of regions in public administration of their natural and economic potential». *Derzhava ta rehiony*. no. 3, pp. 57- 62.
4. Danylyshyn, B. M., Klynovyj, D. V., Pepa T. V. (2007). *Rozvytok produktyvnykh syl i rehional'na ekonomika*. [Development of productive forces and regional economy]. TOV «Vydavnytstvo «Aspekt–Polihraf». Nizhyn. Ukraine.
5. *Internatsionalizatsiia pidprijemnytstva ta potentsial konkurentospromozhnosti rehioniv*. (2020). [Internationalization of entrepreneurship and the potential for competitiveness of regions]. Babaiev, V. M., Sukhonos, M. K., Dymchenko, O. V., Rudachenko, O. O., Tararuiev, Yu. O. Komunal'ne hospodarstvo mist. Ser.: Ekonomichni nauky. Issue 7(160), pp. 2-10.
6. *Liuds'kyj kapital rehioniv Ukrainy v konteksti innovatsijnoho rozvytku*. (2011). [Human capital of the regions of Ukraine in the context of innovation development]. Antoniuk, V. P., Amosha, O. I., Mel'nyk, L. H. and others; NAN Ukrainy. In-t ekonomiky promyslovosti. Donets'k. Ukraine.
7. Klebanova, T. S., Gur'janova, L. S., Sergienko, E. A., Goncharenko, G. S. (2012). «Model of analysis of asymmetry of regional development». *Problemy jekonomiki*. no. 2, pp. 27–33.
8. Klebanova, T.S., Rudachenko, O.O., Panasenko, O.V. (2021). Pobudova intehral'nykh pokaznykiv sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku krainy (rehionu). [Construction of integrated indicators of socio-economic development of the country (region).] *Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk*. [Priazovsky Economic Bulletin]. Electronic scientific journal. Issue 2(25), pp. 19-23. Available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/6.pdf
9. Polinev, A.O. (2003). *Mezhregional'naja jekonomicheskaja differenciacija. Metodologija analiza i gosudarstvennogo regulirovanija*. [Interregional economic differentiation. Methodology of analysis and state regulation]. OZON.RU. Moskva. Russia.
10. Postanova KМУ «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky». [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027”]. № 695 dated 5 of August, 2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>
11. Rudachenko, O.O. (2019). «Features of socio-economic development of the country in modern conditions». *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky. Khmel'nyts'kyj* : [B. v.], no. 2. Vol. 1 (268), pp. 224-228.
12. Svitovyj bank. [World Bank]. Available at: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
13. *Scenarnye modeli sbalansirovannogo social'no-jekonomicheskogo razvitija regionov*. (2013). [Scenario models of balanced socio-economic development of regions]. Klebanova, T. S., Mozenkov, O. V., Gur'janova, L. S., Chagovec, L. A., Jastrebova, A. S., Nikiforova, O. V. Tkachuk A. V., Berdjansk. Ukraine.
14. Топчієв, О.Г., Яворська, В.В. (2010). Методологічні та методичні проблеми регіоналізації України. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. [Methodological and methodological problems of regionalization of Ukraine. Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]. *Rajonuvannia ekonomichnoho prostoru Ukrainy: pytannia metodolohii i praktyky (zb. nauk. prats'. Instytut rehional'nykh doslidzen')*. L'viv, Issue 5 (85), pp. 32-45.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2021 р.